

3. Měření momentu setrvačnosti

pomůcky:

drát, 4 místný čítač, váha, optická závora, torzní kyvadlo s kotoučem, závaží, přivažek, posuvné měřidlo

úkol:

1. určete moment setrvačnosti torzního kyvadla přímou metodou
2. určete moment setrvačnosti metodou torzních kmitů

postup měření:

ad 1.

- 1x určit hmotnost kotouče a válečku torzního kyvadla
- 10x změřit vnitřní průměr kotouče, vnější průměr válečku a rozdíl poloměrů kotouče torzního kyvadla

ad 2.

- 50x změřit periodu T_0 samotného kyvadla
- 50x změřit periodu T kyvadla se závažím
- 50x změřit periodu T_p kyvadla se závažím a přivažkem v jednom ze 3 závitů

vyhodnocení:

ad 1.

- určit chybu měření u hmotností kotouče (ϑ_M) a válečku (ϑ_m) torzního kyvadla
- určit aritmetický průměr vnitřního průměru kotouče $\bar{D}$ a rozdílu poloměrů $\bar{l}$, vnějšího průměru válečku $\bar{d}$ a jejich pravděpodobné odchylky

$$\bar{D} \pm \vartheta_D; \bar{l} \pm \vartheta_l; \bar{d} \pm \vartheta_d$$

- vypočítat moment setrvačnosti kotouče J_K a jeho pravděpodobnou odchylku ϑ_{J_K}

$$J_K = \frac{1}{4} M(D^2 + 2lD + 2l^2)$$

$$\vartheta_{J_K} = \sqrt{\left(\frac{D^2 + 2lD + 2l^2}{4} \vartheta_M\right)^2 + \left(\frac{M(D+l)}{2} \vartheta_D\right)^2 + \left(\frac{M(D+2l)}{2} \vartheta_l\right)^2}$$

- vypočítat moment setrvačnosti válečku J_V a jeho pravděpodobnou odchylku ϑ_{J_V}

$$J_V = \frac{1}{8} md^2$$

$$\vartheta_{J_V} = \sqrt{\left(\frac{d^2}{8} \vartheta_m\right)^2 + \left(\frac{md}{4} \vartheta_d\right)^2}$$

- vypočítat celkový moment setrvačnosti kyvadla J_0 a pravděpodobnou odchylku ϑ_{J_0}

$$J_0 = J_K + J_V$$

$$\vartheta_{J_0} = \sqrt{\vartheta_{J_k}^2 + \vartheta_{J_v}^2}$$

ad 2.

- určit průměrnou periodu a odchylku pro torzní kyvadlo

$$\bar{T}_0 \pm \vartheta_{T_0}$$

- určit průměrnou periodu a odchylku pro torzní kyvadlo se závažím

$$\bar{T} \pm \vartheta_T$$

- určit průměrnou periodu a odchylku pro torzní kyvadlo se závažím a přívazkem

$$\bar{T}_p \pm \vartheta_{T_p}$$

- vypočítat moment setrvačnosti závaží J s odchylkou ϑ_J (J_0 a ϑ_{J_0} jsou známy z úlohy 1)

$$J = J_0 \frac{T^2 - T_0^2}{T_0^2}$$

$$\vartheta_J = \sqrt{\left(\frac{T^2 - T_0^2}{T_0^2} \vartheta_{J_0}\right)^2 + \left(2J_0 \frac{T}{T_0^2} \vartheta_T\right)^2 + \left(-2J_0 \frac{T^2}{T_0^3} \vartheta_{T_0}\right)^2}$$

- vypočítat moment setrvačnosti závaží s přívazkem J'_p s odchylkou $\vartheta_{J'_p}$

$$J'_p = J_0 \frac{T_p^2 - T_0^2}{T_0^2}$$

$$\vartheta_{J'_p} = \sqrt{\left(\frac{T_p^2 - T_0^2}{T_0^2} \vartheta_{J_0}\right)^2 + \left(2J_0 \frac{T_p}{T_0^2} \vartheta_{T_p}\right)^2 + \left(-2J_0 \frac{T_p^2}{T_0^3} \vartheta_{T_0}\right)^2}$$

- vypočítat moment setrvačnosti samotného přívazku J_p s odchylkou ϑ_{J_p}

$$J_p = J'_p - J$$

$$\vartheta_{J_p} = \sqrt{\vartheta_{J'_p}^2 + \vartheta_J^2}$$

poznámka:

Všechny výsledky zaokrouhlete podle odchylky zaokrouhlené na jednu platnou číslici a uveďte ve tvaru $(X \pm \vartheta_X)$ s příslušnými jednotkami.